

โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

กิจกรรมส่งเสริมการอารักขาพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พลังก่อน
เพื่อดำเนินงานโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

กรมส่งเสริมการเกษตร

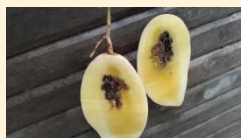
กิจกรรม แบ่งตามการปฏิบัติของพื้นที่

ส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน
และลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช
เป้าหมาย 77 จังหวัด

สำรวจประเมินประชากรแมลงวันผลไม้และ
สนับสนุนการควบคุมประชากรแมลงวันผลไม้
เป้าหมาย 21 จังหวัด

จัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการด้วงงวงเจาะ
เมล็ดมะม่วงแบบผสมผสาน
เป้าหมาย 8 จังหวัด
ชี้แจงแล้วเมื่อ 2 พ.ย.66

พัฒนาแปลงต้นแบบสำรวจ เฝ้าระวังศัตรูพืช
เป้าหมาย 9 ศทอ.
ชี้แจงวันที่ 13 พ.ย.66

สนับสนุนการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธี
ผสมผสานในพื้นที่ที่มีประวัติเกิดการระบาด
รุนแรงและพื้นที่เสี่ยง ผลิตปัจจัยควบคุม
ศัตรูพืช โดย 9 ศทอ.

ติดตามประเมินผลและรายงาน

Input

Activity

Output

Outcome

6,500 ราย

IPM + Safe use

Knowledge พร้อมใช้งาน
 ปัจจัยการควบคุมศัตรูพืช
 ชุดตรวจวิเคราะห์สารพิษ

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริม+สนับสนุน ให้เกษตรกรใช้ IPM รวมถึงชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ ทดแทนสารเคมี
- ผลักดันให้ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี หรือให้ใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

พื้นที่ดำเนินการ

ทุกจังหวัด

คัดเลือกเกษตรกร

ประเมินพฤติกรรมเกษตรกร ครั้งที่ 1
 ตรวจวิเคราะห์สารเคมีตกค้างฯ ครั้งที่ 1

ถ่ายทอดความรู้ครั้งที่ 1
 การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

สนับสนุนปัจจัยควบคุมศัตรูพืช

ถ่ายทอดความรู้ครั้งที่ 2
 การใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ประเมินพฤติกรรมเกษตรกร ครั้งที่ 2
 ตรวจวิเคราะห์สารเคมีตกค้างฯ ครั้งที่ 2

ติดตาม ประเมินผล รายงาน

- เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ จำนวน 6,500 ราย
- เกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยควบคุมศัตรูพืชรวม 6,500 ไร่
- ผลการประเมินพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรก่อน-หลังดำเนินงาน จำนวน 6,500 ราย
- ผลการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตการเกษตร ก่อน-หลังดำเนินงาน รวม 13,000 ตัวอย่าง

- เกษตรกรมีความรู้และนำไปปฏิบัติในแปลงปลูกพืชของตน $\geq 80\%$ ของจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
- เกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น
- ผลผลิตทางการเกษตรมีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น

มูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยเพิ่มขึ้น $\geq 3\%$

Impact

Economy

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการลดต้นทุนด้านสารเคมี และจำหน่ายผลผลิตที่มีคุณภาพ
- เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น

Social

- เกษตรกรในชุมชนเห็นตัวอย่างการปฏิบัติจริงที่ได้ผล -> เกิดการรับรู้และสนใจ -> นำไปปฏิบัติตาม
- เกิดชุมชนเกษตรปลอดภัย

Environment

- เกิดความสมดุลของระบบนิเวศทางการเกษตร
- เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ
- ทำการเกษตรแบบยั่งยืน

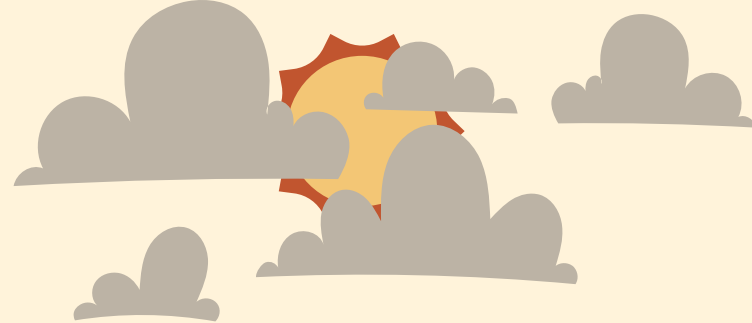
เงื่อนไขการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

Priority 1

- ✓ ต้องการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานด้านความปลอดภัยในระดับต่างๆ
- ✓ พื้นที่ส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ที่มีการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้อง

Priority 2

- ✓ พื้นที่ที่พบการระบาดของศัตรูพืชและมีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณมาก

แต่จาก Outcome ควรพิจารณาเพิ่มเติม:

- เลือกสินค้าเกษตรที่เป็นกลุ่มพืชอาหาร
- ไม่เลือกเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการและยอมรับเทคโนโลยีแล้ว (ตรวจสอบได้ในระบบ rbm)

รายงานจำนวนและร้อยละของเกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ

แยกตามจำนวนเรื่อง ระดับ ประเทศ

(กสก. 7) โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติทดแทนสารเคมีทางการเกษตร (กิจกรรมส่งเสริมการอารักขาพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร)

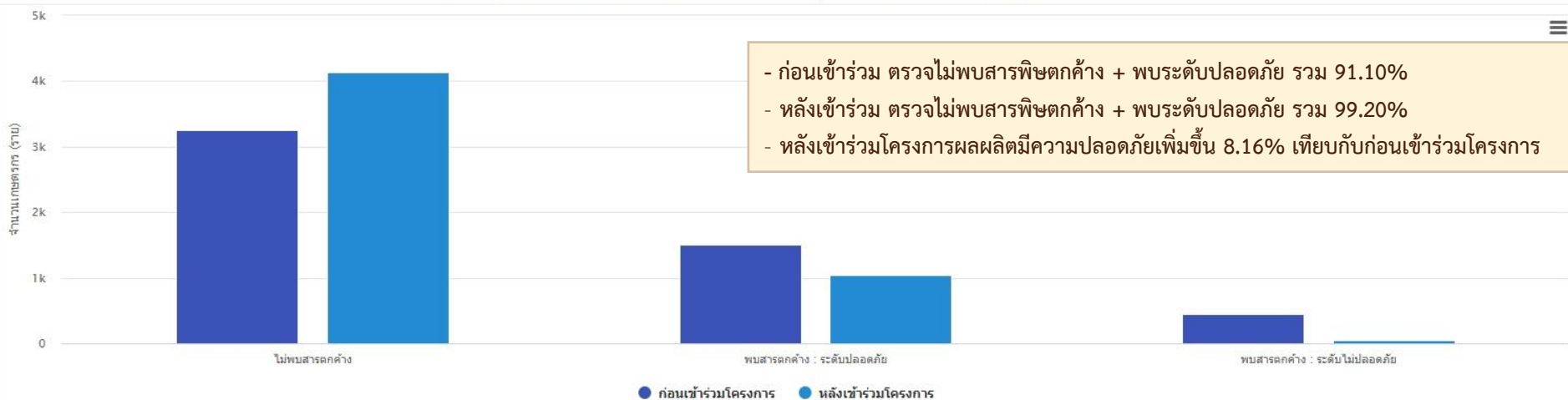
รหัส	โครงการ	จำนวนเกษตรกรที่บันทึกเข้ามาในระบบ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ				หลังเข้าร่วมโครงการ				ร้อยละการเพิ่ม/ลด การปฏิบัติเปรียบเทียบก่อนหลัง
			ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ		
			ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ	
1.	สำรวจติดตามการระบาดของศัตรูพืชในแปลงตนเองอย่างสม่ำเสมอ	6,522	2,658	40.75	3,864	59.25	6,460	99.05	62	0.95	58.30 ↑
2.	วางแผนการจัดการจัดการศัตรูพืชในพื้นที่ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก	6,522	1,772	27.17	4,750	72.83	6,345	97.29	177	2.71	70.12 ↑
3.	ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติหรือชีวภัณฑ์หรือสารสกัดธรรมชาติที่จำเป็นต้องใช้ในพื้นที่ได้เอง (ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม)	6,522	1,184	18.15	5,338	81.85	6,215	95.29	307	4.71	77.14 ↑
4.	ใช้ศัตรูธรรมชาติหรือชีวภัณฑ์หรือสารสกัดธรรมชาติป้องกันกำจัดศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี	6,522	1,470	22.54	5,052	77.46	6,421	98.45	101	1.55	75.91 ↑
5.	ใช้สารเคมีตามความจำเป็นและปฏิบัติตามคำแนะนำของฉลากอย่างเคร่งครัด	6,522	2,266	34.74	4,256	65.26	6,409	98.27	113	1.73	63.52 ↑
6.	ใช้การควบคุมศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) อย่างต่อเนื่อง	6,522	1,325	20.32	5,197	79.68	6,323	96.95	199	3.05	76.63 ↑

ที่มา: ระบบฐานข้อมูลผู้ร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร ปีงบประมาณ 2566

รายงานข้อมูลการตรวจวิเคราะห์สารเคมีตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร

ปี พ.ศ. 2566

โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

#	ช	รวมทั้งหมด	ก่อนเข้าร่วมโครงการ								หลังเข้าร่วมโครงการ						เปรียบเทียบ ก่อน-หลัง					
			ไม่พบสารตกค้าง (ราย)		พบสารตกค้าง (ระดับปลอดภัย)		พบสารตกค้าง (ระดับไม่ปลอดภัย)		รวม	ไม่พบสารตกค้าง (ราย)		พบสารตกค้าง (ระดับปลอดภัย)		พบสารตกค้าง (ระดับไม่ปลอดภัย)		รวม	ไม่พบสารตกค้าง (ราย)		พบสารตกค้าง (ระดับปลอดภัย)		พบสารตกค้าง (ระดับไม่ปลอดภัย)	
			จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
รวม		10,410	3,252	62.61	1,500	28.88	442	8.51	5,194	4,132	79.22	1,042	19.98	42	0.81	5,216	+880	27.06% ▲	-458	30.53% ▼	-400	90.50% ▼

ที่มา: รายงานผลการประเมินผ่านระบบสารสนเทศข้อมูลเพื่อการอารักขาพืชและการจัดการดินปุ๋ย

รายงานข้อมูลต้นทุนการผลิตและการใช้สารเคมีควบคุมพืชของเกษตรกร
ปี พ.ศ. 2566

ข้อมูล ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2566 11:10:25

#	รายการค่าใช้จ่ายในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		เปรียบเทียบ ก่อน-หลัง				จำนวนเกษตรกรที่ ต้นทุนลดลง หลังเข้าร่วมโครงการ (ราย)
		จำนวน (ราย)	ต้นทุน (บาท/ ไร่)	จำนวน (ราย)	ต้นทุน (บาท/ ไร่)	จำนวน (ราย)	%	ต้นทุน (บาท/ ไร่)	%	
	รวม		4,628,526.58		3,024,599.50			-1,603,927	34.65% ▼	
1	ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช (Herbicide)	2,189	1,375,880.28	1,652	885,374.39	-537	24.53% ▼	-490,506	35.65% ▼	648
2	ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง (Insecticide)	2,933	1,757,597.00	1,937	1,006,417.64	-996	33.96% ▼	-751,179	42.74% ▼	1220
3	ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช (Fungicide)	2,125	1,115,898.74	1,131	598,664.47	-994	46.78% ▼	-517,234	46.35% ▼	756
4	ค่าสารเคมีกำจัดไรศัตรูพืช (Acaricide)	262	98,115.00	167	57,830.00	-95	36.26% ▼	-40,285	41.06% ▼	56
5	ค่าสารเคมีกำจัดหอยและหอยทาก (Molluscicide)	79	15,875.00	37	5,745.00	-42	53.16% ▼	-10,130	63.81% ▼	12
6	ค่าชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช (Biological control agent, BCA)	879	248,910.56	2,178	464,418.00	+1,299	147.78% ▲	+215,507	86.58% ▲	125
7	อื่นๆ	25	16,250.00	52	6,150.00	+27	108.00% ▲	-10,100	62.15% ▼	0

ที่มา: รายงานผลการประเมินผ่านระบบสารสนเทศข้อมูลเพื่อการอารักขาพืชและการจัดการดินปุ๋ย

การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตการเกษตร

https://www.youtube.com/watch?v=5k9MT_RAqoo

- ⇒ กรณีเป็นสินค้าเกษตรที่เก็บเกี่ยวปีละ 1 ครั้ง สามารถตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตการเกษตรที่ใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชแบบเดิม เป็นตัวแทนของผลผลิตการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการได้
- ⇒ รายงานผลการตรวจวิเคราะห์ฯ ในระบบสารสนเทศข้อมูลเพื่อการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย <https://report-ppsf.doe.go.th/site/module> ทุกครั้ง

การจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้

ทำอย่างไร ให้เกษตรกรสามารถผลิต
ผลผลิตพืชให้ปลอดภัยจากสารเคมี

สารตั้งต้นสำหรับการออกแบบหลักสูตร

- สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช
- ความรู้เกี่ยวกับศัตรูพืชของเกษตรกร
- พฤติกรรมการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกร
- วิชาการด้านการจัดการศัตรูพืชและการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร 2 ครั้ง
ครั้งที่ 1 การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน
ครั้งที่ 2 การใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

การจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

1. มีประสิทธิภาพ
2. ปฏิบัติได้จริง (เวลา แรงงาน วิธีการ เครื่องมือ)
3. เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
4. มีความคุ้มค่า (เงิน)
5. มีความปลอดภัย (เกษตรกร/สิ่งแวดล้อม)

สนับสนุนปัจจัยควบคุมศัตรูพืช

จังหวัด+อำเภอ
วางแผนจัดการศัตรูพืชร่วมกับเกษตรกร

จัดหาปัจจัยสำหรับควบคุมศัตรูพืช
ที่จำเป็นให้กับเกษตรกร

เกษตรกรรับปัจจัยไปใช้ในพื้นที่
ร่วมโครงการ

ปฏิทินการจัดการศัตรูพืชเย็น (ส่วนเก่า) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระยะการเติบโต	ระยะการเติบโต	ระยะการเติบโต
30 วัน	60 วัน	90 วัน
<ul style="list-style-type: none"> - วัชระจัดการ - วัชระจัดการ - วัชระจัดการ 	<ul style="list-style-type: none"> - วัชระจัดการ - วัชระจัดการ - วัชระจัดการ 	<ul style="list-style-type: none"> - วัชระจัดการ - วัชระจัดการ - วัชระจัดการ

โดยวิธี

- จัดซื้อตามระเบียบพัสดุ
- ทำแผนและขอสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์หรือพ่อแม่พันธุ์แมลงศัตรูธรรมชาติจาก ศทอ.
- ผลิตชีวภัณฑ์ แมลงศัตรูธรรมชาติสารสกัดสมุนไพร ร่วมกับเกษตรกร

การรายงาน การติดตาม และการประเมินผลโครงการ

จังหวัด

1. รายงานผลการปฏิบัติงานตามค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด และผลการใช้จ่ายงบประมาณในระบบ e – Project
2. รายงานผลการการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ ตามแบบ กสท. ในระบบ rbm
3. รายงานการประเมินพฤติกรรมเกษตรกร ต้นทุนการผลิตด้านสารเคมี การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง ในระบบ สารสนเทศข้อมูลเพื่อการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

1. รายงานความสำเร็จของการดำเนินโครงการตามเป้าหมายตัวชี้วัด ในระบบ indicator
2. รายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ ในระบบ eMENS CR
3. รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล
4. รายงานตัวชี้วัดการให้บริการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์